

OECD: Education at a Glance 2018

Dette års udgave af OECD's Education at a Glance (EAG) udkom d. 11. september 2018. Som altid er formålet at give en tilstandsrapport af uddannelse på tværs af lande til gavn for beslutningstagere, forskere og brugere. Dette år er der et særligt fokus på lighed i uddannelse som følge af FN's verdensmål 4.5. Formålet med dette notat er at præsentere centrale nøglefund fra årets udgave af EAG.

OECD udgiver hvert år rapporten *Education at a Glance*, for at tage temperaturen på uddannelsessystemerne og deres output i OECD-landene. Ideen er, at informationen og det producerede data skal være til gavn og inspiration til lovgivere og beslutningstagere, levere data til uddannelsesforskere og inspirere brugere. OECD har derfor følgende fire krav til deres indikatorer i EAG: 1) de skal være gavnlige for lovgivere, dvs. de skal give mere information end nationale analyser kan tilbyde, 2) indikatorerne skal være sammenlignelige på tværs af lande, men stadig tage hensyn til kultur, historie og systematiske forskelle mellem landene, 3) indikatorerne skal præsenteres på en simpel og overskuelig måde uden at nedvurdere virkelighedens kompleksitet, 4) der skal helst være så få indikatorer som muligt, men samtidig nok til at rapporten bliver anvendelig.

Som nævnt er der i dette års EAG-fokus på lighed i uddannelse. OECD-generalsekretær, Angel Gurría dedikerer således sit forord til at beskrive udfordringerne ved ulighed i uddannelse: *"It [EAG] shows that although educational attainment increased significantly over the past decade, inequities that start early tend to accumulate throughout life, first in education and then in the labour market, and through a number of channels: socio-economic status, gender, immigrant background and geographic location."* Dette års EAG har derfor også et afsnit, som beskriver hvor langt landene er nået med at skabe lighed i uddannelse, som er formuleret i FN's verdensmål 4 om inklusive uddannelse under punkt 4.5. Lighed i uddannelse går også igen i flere af indikatorerne, hvor køn, forældres uddannelsesniveau, indvandrerbaggrund og geografisk område inddrages for at tydeliggøre baggrundsfaktorerens betydning for diverse uddannelsesresultater.

Rapporten er opdelt i forskellige afsnit, hvor afsnit A og B fokuserer på output af uddannelsessystemerne og C og D på input. Afsnittet om FN's verdensmål 4.5. kommer som et afsnit for sig, og EAG er således struktureret som følger:

- FN's verdensmål punkt 4.5: Lighed i uddannelse
- Kapitel A: Uddannelsessystemers resultater og indvirkning
- Kapitel B: Adgang til uddannelse
- Kapitel C: Investeringer i uddannelse
- Kapitel D: Undervisere, undervisningsmiljø og organiseringen af uddannelsesinstitutioner

Hovedresultater fra EAG 2018 (s. 23-26)

- Effekten af socioøkonomisk baggrund på lighed i uddannelse præger mennesker hele livet: Personer med lavt-uddannede forældre har mindre sandsynlighed for at gå i daginstitution, gennemføre en ungdomsuddannelse og fortsætte på videregående uddannelser, end personer hvor mindst en af forældrene har en videregående uddannelse. Tilsvarende har personer med en ungdomsuddannelse lavere sandsynlighed for beskæftigelse og tjener i gennemsnit 65 % mindre, end deres jævnaldrende med en videregående uddannelse.
- Kønsulighed rammer mænd i uddannelse men kvinder i beskæftigelse: Flere kvinder end mænd får en ungdomsuddannelse samt en videregående uddannelse. 38 % af mænd i aldersgruppen 25-34 år havde en videregående uddannelse i gennemsnit på tværs af OECD-landene i 2017. For kvinder lå dette tal på 50 %, og forskellen er steget over de seneste 10 år. Til gengæld ligger tallet for beskæftigelse af mænd med en videregående uddannelse i gennemsnit på tværs af OECD-landene på 89 %, sammenlignet med 80 % for kvinder med samme uddannelsesniveau, og forskellene bliver større for lavere uddannelsesniveauer. Kvinder med en videregående uddannelse tjener i gennemsnit på tværs af OECD-landene 26 % mindre end mænd med samme uddannelsesniveau.
- Personer født i et andet land eller med indvandrerbaggrund har dårligere forudsætninger både i uddannelse og beskæftigelse: Personer som er indvandrere eller har en indvandrerbaggrund er underrepræsenterede på de videregående uddannelser. I de fleste OECD-lande har personer med en videregående uddannelse, som er født i et andet land sværere ved at komme i beskæftigelse end indfødte. Dog har indvandrere med et lavere uddannelsesniveau, gennemsnitlig en højere beskæftigelsesrate end indvandrere med en videregående uddannelse. For de 15-29-årige indvandrere er 18 % hverken i uddannelse eller beskæftigelse. Tallet ligger på 13 % for indfødte i samme aldersgruppe.
- På trods af stigninger i offentlig finansiering kommer en betydelig del af finansieringen til videregående uddannelser og på dagtilbudsområdet stadig fra private kilder.
- Lærerprofessionen lider stadig under store kønsforskelle: Næsten alle ansatte i daginstitutioner er kvinder, mens kvindelige professorer udgør under halvdelen. Mandlige undervisere i grundskoler og ungdomsuddannelser tjener i gennemsnit mellem 77 % og 88 % mindre i løn end mænd i andre sektorer med samme uddannelsesniveau. Der ses ikke den samme forskel for kvinder.

FN's verdensmål punkt 4.5: Lighed i uddannelse (s.27-39)

Afsnittet berører forskellige elementer af FN's Verdensmål 4.5 herunder adgang til uddannelse, lige muligheder for at opnå færdigheder nødvendige for at begå sig på arbejdsmarkedet og i samfundet, samt ressourcer afsat til uddannelse.

Der gøres brug af et paritetsindeks, som er den overordnede indikator til måling af lighed i uddannelse valgt af FN. Paritetsindekset viser ratioen mellem den gruppe, som sandsynligvis er dårligst stillet, og den gruppe som sandsynligvis er bedst stillet. En værdi på 1 er udtryk for lighed mellem de pågældende grupper. For eksempel viser Figur 1 andelen af 15-årige som opnår minimum niveau 2 i matematik i PISA-undersøgelsen fra 2015 i forhold til køn, socioøkonomisk baggrund og geografi (s. 27). Af figuren fremgår det, at forskelle i resultater i Danmark ikke er baserede på køn eller geografi (fordi værdien for paritetsindekset ligger på 1), hvorimod værdien for paritetsindekset baseret på socioøkonomisk baggrund ligger på ca. 0,8. Dermed viser figuren, at andelen af

elever som scorer under niveau 2 i matematik er 20 % højere for elever som ligger i bunden af OECD PISA-indekset for socioøkonomisk baggrund end elever som ligger i toppen.

Kapitel A: Uddannelsessystemers resultater og indvirkning

I kapitlet måler OECD på uddannelsesniveau for voksne i OECD-landene (A1). I de fleste lande er det under 20 % af de 25-34-årige, som ikke har gennemført en ungdomsuddannelse. Derudover undersøges overgangen fra uddannelse til beskæftigelse (A2) samt uddannelses betydning for beskæftigelse (A3). I den forbindelse måles der også på sammenhængen mellem lønindtægt og uddannelse (A4). På tværs af OECD-landene tjener voksne (25-64-årige) som har gennemført en videregående uddannelse i gennemsnit 54 % mere i løn end voksne med ungdomsuddannelse som højeste uddannelsesniveau. OECD måler også på fordelene ved at investere i uddannelse (A5) og hvordan sociale resultater relaterer sig til uddannelse (A6). Endelige måles der på, om voksne deltagere på lige vilkår i uddannelsessystemet (A7).

Kapitel B: Adgang til uddannelse

I kapitlet kortlægges det, hvem som er inkluderet i uddannelsessektoren (B1). Kapitlet indeholder også et afsnit om forskellene på dagtilbud i OECD-landene (B2). Derudover undersøges det hvem der gennemfører en ungdomsuddannelse (B3), bliver optaget på videregående uddannelser (B4) og hvem der gennemfører en videregående uddannelse (B5). Der er ikke lige så mange kvinder som mænd, der gennemfører en erhvervsuddannelse, men til gengæld er kvinderne godt repræsenterede i optag på de videregående uddannelser. Det undersøges også, hvilken profil en international elev har (B6) og om optag og forløb gennem en videregående uddannelse sker på lige vilkår for alle (B7). Her fremgår det, at elever hvis forældre ikke har en videregående uddannelse er underrepræsenterede i optag og gennemførelse på de videregående uddannelser.

Kapitel C: Investeringer i uddannelse

I kapitel C er der fokus på investeringer, og OECD forsøger derfor at svare på spørgsmål som: Hvor mange penge bruges der per elev på uddannelsesinstitutionerne? (C1), hvor stor en andel af den nationale indkomst bruges på uddannelse (C2) og hvor store er de offentlige og private investeringer i uddannelse (C3). De totale offentlige udgifter til uddannelse (C4) undersøges også. Data om Danmark på disse indikatorer er dog enten ikke fyldestgørende eller ikke-eksisterende. I kapitlet undersøger OECD også, hvor stor en andel egenbetaling, der er på videregående uddannelser (C5) og hvad penge til uddannelse bruges på (C6). Slutteligt undersøges det, hvilke faktorer der påvirker læreres løn (C7). Her viser tallene, en positiv sammenhæng mellem højere løn til lærere og klassestørrelse, således at lærere med højere løn også underviser flere elever samtidig.

Kapitel D: Lærere, undervisningsmiljø og organiseringen af uddannelsesinstitutioner

I kapitlet er der fokus på, hvordan skolerne og undervisningen er organiseret. OECD måler bl.a. på hvor meget tid eleverne bruger i klasseværelset (D1), lærer/elev-rationen (D2), hvor meget løn lærere og skoleledere får (D3), samt hvor meget tid lærere bruger på at undervise (D4). Danmark fremstår som et af de lande, hvor der er mange obligatoriske undervisningstimer for eleverne i grundskolen. I kapitlet ser OECD også på, hvem der bliver lærer (D5), og hvem der tager de vigtige beslutninger i uddannelsessystemet (D6). Der er stadig stor kønsforskel i uddannelsessystemet, hvor mænd er stærkt underrepræsenterede i dagtilbuddene, mens under halvdelen af underviserne på de videregående uddannelser er kvinder. Generelt viser tallene, at jo højere et uddannelsesniveau desto færre kvindelige lærere og undervisere er der.

Danske forhold

I forbindelse med udgivelsen af EAG, udgiver OECD ligeledes et kort resumé for hvert land. I [resumé for Danmark](#) er følgende punkter fremhævede:

- Udenlandske voksne (16 år og opefter) som kommer til Danmark, har med større sandsynlighed en videregående uddannelse end deres jævnaldrende danske voksne, men de har stadig sværere ved at komme i beskæftigelse.
- Omkring en tredjedel af de unge mellem 25-29 år er stadig i uddannelse, hvilket er dobbelt så meget som OECD-gennemsnittet.
- 81 % af de voksne i Danmark med en ungdomsuddannelse som højeste uddannelsesniveau er i beskæftigelse. Det er seks procentpoint højere end OECD-gennemsnittet.
- De danske folkeskoler nyder en høj grad af autonomi, hvor skolerne er ansvarlig for omkring halvdelen af beslutningerne omkring ressourcefordeling og en tredjedel af personalebeslutningerne.
- Det danske dagtilbudsområde er et af de mest udviklede i verden, hvor omkring 90 % af børnene er i et dagtilbud i en alder af 2 år.

Reaktioner på EAG

Dette års EAG har ikke medført de store reaktioner. Uddannelses- og Forskningsministeriet har en kort nyhed om udgivelsen, men ellers ingen reaktioner. Både Uddannelses- og Forskningsministeriet samt Undervisningsministeriet udsendte pressemeddelelser på baggrund af udgivelsen af EAG sidste år.

Vanen tro har Education International (EI) dog nogle kommentarer til EAG 2018¹. Generalsekretær, David Edwards mener at rapporten er værdifuld fordi den giver "thorough data on education", og EI byder et fokus på FN's Verdensmål velkommen. De vigtigste udfordringer, som EAG giver tal på, er ifølge EI nedskæringer på

¹ <https://ei-ie.org/en/detail/15958/education-at-a-glance-big-data-can-help-union-advocacy>

14. november 2018

AIN

uddannelse og den fortsatte kønsforskel i valg af uddannelse og jobs, hvilket giver et vedvarende løngab mellem mænd og kvinder. David Edwards peger også på, at OECD's argument om, at skoler må vælge mellem højere lærerløn eller små klasser er nyttesløs. Man bør i stedet sætte ind, der hvor det er nødvendigt, og ved elever som er sårbare og har ringe vilkår.